

DZIESIĘĆ BŁĘDÓW WYCHOWAWCZYCH POPEŁNIANYCH PRZEZ DOBRYCH RODZICÓW, NAUCZYCIELI I WYCHOWAWCÓW¹

BŁĘDY WYCHOWAWCZE = RODZICIELSKIE = NAUCZYCIELSKIE

1. Wpajanie błędnych przekonań

- **we wszystkim muszę być dobry:** *poparcie dla wysiłków dziecka, a nie dla stopnia jego osiągnięć, zwiększy samoocenę i motywację do działania;*
- **znaczą tylko, co moje osiągnięcia:** *dzieci otaczane bezwarunkową miłością bezpieczniej się czują, lepiej się rozwijają, a ich samoocena staje się wyższa; stają się bardziej pewne własnej wartości i częściej zaczynają polegać na swoich możliwościach;*
- **negatywne uczucia są złe:** *największym problemem jest ich tłumienie, nieopanowanie (zbyt częste uleganie, nadwrażliwość, działanie w afekcie) lub złe wyrażanie;*
- **wszyscy muszą mnie lubić:** *trzeba uczyć młodego człowieka, że warto w sytuacji konfliktowej poznać cudzy punkt widzenia, proponując a nie narzucając swoje poglądy;*
- **popelnianie błędów lub proszenie o pomoc jest złe:** *dzieci, które rozumieją, że błędy są naturalne i nieuniknione, mają wyższą samoocenę i unikają skłonności do obwiniania siebie za życiowe próby i błędy; jeżeli będą wyręczane nawet w najdrobniejszych sprawach, mogą w przyszłości okazać się... „kalekami życiowymi”.*

2. Nieświadome prowokowanie złego zachowania

- *wszystkie dzieci próbują skupić na sobie uwagę wychowawców, czy to przez dobre czy przez złe zachowania; kochają, kiedy się je chwali, nie lubią, gdy się na nie krzyczy; wolą jednak być pouczone i okrzyczane, niż ignorowane, zapomniane, pominięte, niezauważone; wtedy mają najgłupsze pomysły.*
- *wychowawcy muszą się nauczyć szukać pozytywnych zachowań swoich dzieci, dostrzegając ich najmniejsze wysiłki, zmierzające w pozytywnym kierunku.*

3. Brak konsekwencji w słowach i czynach

- *ani surowość ani liberalizm, stosowane zazwyczaj ze złym skutkiem w procesie wychowania, nie mają takiego znaczenia, jak stałe przestrzeganie przyjętych zasad i konsekwencja w ich przestrzeganiu.*

4. Kłopoty z porozumiewaniem się

- *umiejętność nawiązania wspólnego języka z dzieckiem to jedna z najważniejszych, jeżeli nie najważniejsza zdolność wychowawców; komunikacja otwarta jest w okresie dorastania najskuteczniejszą metodą wychowawczą;*
- *liczy się naprawdę uważne słuchanie, czyli zwracanie uwagi na treść, formę oraz emocjonalną stronę wypowiedzi, na komunikaty jawne (słowne, gestualne, zachowaniowe...) oraz ukryte (tembr głosu, pot na skroniach, rumieńce...); to jest podstawa otwartej i skutecznej komunikacji;*

---

¹ Według: K. Steede. 10 błędów popełnianych przez dobrych rodziców. Gdańsk 2003; G. King. Umiejętności terapeutyczne nauczyciela. Gdańsk 2003.

- uwaga na: autorytaryzm – rygoryzm: natychmiast..., w tej chwili...; na styl wiecznej perswazji – kazania, polajanki: powinieneś to zrobić... nie powinieneś się martwić; na obwinianie i zrzucanie odpowiedzialności: słowo daje, czasami się zastanawiam, czy ty w ogóle myślisz...; na bagatelizowanie: to nic takiego... przejdzie ci...

5. Wyręczanie: „zrobię to za ciebie”...

- *samodzielność nie rozwinie się wówczas, gdy wychowawcy dają swoim dzieciom tysiące dobrych rad, albo próbują zastąpić ich w rozwiązaniu problemów; nadopiekuńczość – rodzi albo niechęć do rodziców, albo powoduje totalne uzależnienie od nich;*
- *wielką wartością wychowawczą ma pozwolenie dzieciom na doświadczenie logicznych konsekwencji swoich wyborów;*
- *uczenie się na własnych błędach jest niewłaściwe i chybione tylko wówczas, gdy zagraża bezpieczeństwu dziecka lub narusza prawa.*

6. My przeciwko nim...

- *dom rodzinny / szkoła to nie ring bokerski lub matą zapaśniczą, na której rozgrywa się pojedynki i wygrywa się przez znokautowanie przeciwnika; taka sytuacja wywołuje urazę, generuje agresję lub prowadzi do wyuczonej obojętności;*
- *wszystkie sprawy - szczególnie te trudne, trzeba rozwiązywać podczas spotkań prowadzonych regularnie metodą dialogu, w ten sposób, by dawać wszystkim okazję do otwartej i szczerzej wypowiedzi;*
- *dyskusję należy rozpoczynać od dzieci; trzeba szanować każdą opinię wyrażoną w odpowiedni sposób; do wychowawców należy natomiast analizowanie, podsumowanie, wyciąganie wniosków i decydowanie.*

7. Żelazna dyscyplina

- *kiedy do głosu dochodzą emocje (zwłaszcza negatywne), uczestnicy konfliktu bardziej zajmują się własną obroną i atakowaniem przeciwnika, niż poszukiwaniem rozwiązania danego problemu;*
- *nie można obrzucać nikogo wyzwiskami, pomniejszać rozmówców, wywierać psychiczną czy fizyczną presję, karać w sposób irracjonalny, przesadzony, złośliwy;*
- *dyscyplina powinna prowadzić do zmiany zachowań negatywnych, a nie do udowodnienia, kto ma rację; jest po to, by uczyć, budować, a nie demoralizować i niszczyć;*
- *najlepiej dyscyplinować nie przez proste nakazy i zakazy, ale przez dawanie wyboru (sam wybierz rodzaj zabawy z tych propozycji, które wspólnie zapisaliśmy...); takie podejście zwiększa dziecięce poczucie kontroli i zmniejsza potrzebę reagowania buntem.*

8. Słuchaj mnie, ale mnie nie naśladowuj...

- *dzieci uczą się postaw i przekonań wychowawców nie z ich słów, ale z czynów; jeżeli między słowami a czynami rodziców pojawia się istotna różnica, dzieci są zagubione, zdezorientowane i ulegają demoralizacji...*
- *o ile w grę nie wchodzi jakiś poważny problem życiowy, większość nastolatków zapoznaje się z różnymi systemami wartości, przekonaniami i zachowaniami, lansowanymi przez różne autorytety, media, grupy rówieśników, ale w końcu wraca do wartości, wśród których dorastała.*

9. Ignorowanie potrzeb i trudności dziecka

- rodzice nie zawsze potrafią odróżnić mniejszy problem od rzeczywistego problemu, który wymaga wzmożonej opieki lub pomocy specjalistycznej. Na co trzeba być wyczulonym:
- **ADHD** – zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi = rozkojarzenie i impulsywność, problemy z selekcją bodźców słuchowych i wzrokowych, przesadne reagowanie na dystraktory;
- **trudności w nauce**: zaburzenia dotyczą zdolności prawidłowego interpretowania informacji lub korelowania ich z wiedzą już zasymilowaną (czytanie ze zrozumieniem);
- **depresja dziecięca** - objawy: utrata zainteresowania przyjemnymi czynnościami, skłonność do izolacji, niska energia życiowa, syndrom wiecznego zmęczenia, słaba koncentracja uwagi, trudności w podejmowaniu decyzji, niska samoocena, słaby apetyt / tendencja do obżarstwa, zaburzenia snu, poczucie beznadziejności, uporczywe myśli o śmierci i umieraniu (uwaga na tematykę i atrybuty zabaw, na rysunki: kolory, kształty);
- **fobia prosta** (paralizujący strach przed określonym zjawiskiem, obiektem); fobia szkolna (symulowanie choroby), nerwice lękowe (dłużej utrzymujący się lęk bez konkretnych i realnych przyczyn); zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne (na pokonanie lęku dzieci stosują wymyślone przez siebie rytuały, wzory zachowań – ciągle mycie rąk, kaszel, powtarzanie magicznych słów – co przeszkadza w podejmowaniu codziennych zadań);
- wiele dzieci przejawia zachowania, które mogą wydawać się dziwne, ale w rzeczywistości są normalne i mijają po pewnym czasie (koszmarne sny w okresie dzieciństwa..);
- wychowawca powinien zaniepokoić się zachowaniem, jeśli utrzymuje się ono przez dłuższy czas, jest nasilone lub przeszkadza dziecku w funkcjonowaniu;
- jeśli dziecko ma szczególne potrzeby (dysfunkcje psychiczne czy fizyczne), wychowawcy powinni być jego zdecydowanymi obrońcami (np. w szkole).

10. Hamowanie radości życia i ciekawości świata

- dzieci pokażą nam, jak cudowne i fascynujące może być życie, pod warunkiem, że będziemy wrażliwi i uważni,
- dzieci są bezpośrednie i spontaniczne, a to oznacza, że trzeba pielęgnować ich naturalną ciekawość świata oraz radość, jaką wnoszą w życie dorosłych;
- wymaga to między innymi uczestniczenia we wspólnych zabawach, współorganizowania ważnych rodzinnych wydarzeń, a może także permanentnego uczenia się.

Warto szczerze odpowiedzieć na kilka prostych pytań:

- jak jest w moim przypadku?
- dlaczego tak jest?
- jak być powinno?
- co należy zrobić, by tak było?

Poszukując drogi do pełni rozwoju swych wychowanków i samego siebie, warto wdrażać w życie swoisty dekalog - zbiór sprawdzonych pedagogicznych rozwiązań:

1. **będiesz obecny (czas)**
2. **będiesz aktywny (chęć)**
3. **będiesz życzliwy (empatia)**
4. **będiesz zaśluchany (uwaga)**
5. **będiesz wierzący (świadectwo)**
6. **będiesz autentyczny (świadectwo)**
7. **będiesz wyrozumiały (doświadczenie)**
8. **będiesz twórczy (pomysły, rozwiązania)**
9. **będiesz radosny (pogodne usposobienie)**
10. **będiesz odpowiedzialny (odwaga i rozwaga)**